

CHOSEN ISSUES FROM THE HISTORY OF WATER POLO ALL AROUND THE WORLD (UNTIL YEAR 1939)

Iwona TABACZEK-BEJSTER^{1(A,B, D, E)}, Otylia JĘDRZEJCZAK^{2(F)}

1. Medical Department, University of Rzeszow, Rzeszow, Poland

2. PhD student of Rzeszów University, Rzeszów, Poland

Key words:

- physical culture history,
- sport,
- water polo.

Abstract:

This article presents the history of water polo in the world. Birth of the sport succeeded in 1869. It was William Wilson developed seven years later, the first rules of the game in water polo. In the early 90s the nineteenth century the game was moved to the continent. In 1900, in Paris discipline water polo was first entered into the program of the Olympic Games.

DEVELOPMENT OF WATER POLO IN THE WORLD

Home of water polo is England, first records about the game come from the 18th century¹ Most probably people were throwing a ball during sea bathing, and that is how the game was born².

Water polo game was considered as one of the most beautiful and most precious when the educational and sportive aspects were taken into account. It was supposed to develop such character traits like mind conscious, ability to instantly find oneself in any difficult situation, skill of cooperation in a team, and both mastery of swimming, and hitting the ball. The game was supposedly to be a variety for water sports and to propagate them. During a swimming competition a game was shown, which was to interest people, excite them for team rivalry, and was easily understood so it could be popularized and done by “the mass”³.

Initially players of the game were sit on empty “casks”. They were enabled to move around by using some sort of paddle, however the paddle was also used to hit the ball back. As the time passed, it was found that the casks were only a limitation for the players. People came to the conclusion that the movement in the water is easier once the barrels are removed. That is why regulations of the sport were edited, first, only in spoken form that existed, than the official regulations were estimated on paper⁴.

The year 1869 is considered as birth date of this discipline. The game raised lively curiosity among youngsters who were already interested in sports. This was an impulse to create a committee in 1870, which was consisted of the swimming experts whose duty was to elaborate all regulations of the sport.

Following years were used on attempts to popularize water polo, in 1876 rowing society in Bournemouth organized first plays. The game was conducted on a prepared and chosen “field”, where a main referee, and two side ones watched over it. Each team was grouped by seven players, and there were no goals (there were only banners⁵).

¹ „Sport Wodny”, 1933 no. 1.

² *Iskier przewodnik sportowy*. Iskry. Warszawa 1976, p. 517.

³ „Przegląd Sportowy”, 1925 no 32.

⁴ „Stadion”, 1926 no 32; „Sport Wodny” 1933 no. 6.

⁵ „Przegląd Sportowy”, 1925 no. 32.

Setting the ball on a drifting raft was a score. The encounter did not last long, because the rubber ball was not durable enough for a rough fight between the players.

Active members of the society noticed the potential and possibilities hidden in the game, which is why they consciously contributed to the development of rules of the game. The first regulations were created in Glasgow and were drafted by a Scot named William Wilson. His rules were followed for many years during plays, while water polo was the most popular at the time.

Pic. 1. The game of water polo (year 1881)
Source: <http://www.americanwaterpolo.org/>

Since 1880 meetings were happening regularly between English and Scottish teams. Patchy interpretation of the regulations, however, led to many disputes. Water polo was still not considered as a traditional sport discipline. The situation turned upside down when in 1885 the activity acknowledged as an independent discipline and new unified regulations were introduced⁶.

Those regulations covered 11 points:

1. The game lasted 20 minutes.
2. Teams had their own captains, and the playfield was either chosen randomly or by the captains.
3. At the beginning of the game the main referee threw the ball in middle of the playfield. Once the ball was in the air, all the players (except the goalkeepers) jumped into the water. The goalkeepers could stay at stay at the shore and protect the goal in any possible way.
4. Players could pass each other the ball both over and under the water, when they were rushing toward the goal.
5. Players must not interrupt other players if he was not in the possession of the ball. If the rule was obstructed the fouled player was granted with a free throw from the place where the foul was committed at.
6. A score was valid, if a player set the ball on the lawn, or in canoe which was a goal.

---

⁶ B. Rajki: *Pilka Wodna*. Sport i Turystyka. Warszawa 1961, p. 11.

7. If the ball left the playfield, the referee threw it back at the place where it had left. If the ball missed the lawn or the canoe, the goalkeeper was obligated to resume the game at his goal.
8. Side referees were standing at each side of the playfield. Once the goal was scored the referee blew the whistle and the game was stopped.
9. After 10 minutes of the game, the teams changed the sides of the playfield.
10. In case that one of the called players did not participated in the game, the player lost all of the won prizes in previous games. The player also lost the prizes that would have been won during following meetings.
11. Side referees, and during any disputes the main referee, had to clarify the situation which was not covered by the regulations so far.

These regulations were not changed until 1888, when a special committee was raised in order to control the rules and organizations which conveyed championships (there was even raised a special federation which was subordinated to The National Arena Swimming League⁷).

Tremendous changes were introduced. The size and shape of the goal was changed, the width amounted to 8 feet (240 centimeters), and the height was 6 feet (180 centimeters counting from the water-high mark). The distance between the goal and a wall ought to be 1 foot (30 cm). Another rule was added, this one claimed that the ball could be passed to another player only if the player willing to pass it was swimming at the same time. Further changes were caused by the growing interest in the sport and the raising number of the teams in England, Scotland, and Ireland. In 1890 the first international match was played between England and Scotland (the Scottish players won 4:0)⁸.

In the America water polo was started to be played in 1890, and some changes were introduced, so it was possible to play in smaller winter pools. These changes limited to the situations in which the goal posts could be painted on walls. The score was valid only when the ball touched the singed wall and the player was still caring it⁹. It was a combination of rugby and American football.

"It is a mass murder in water, only the strongest survive", such quote was reported at the end of 19th century by one of American journalists. Players were constricting and drowning each other during each meetings when the water polo was still at the early stage. There were situations when some unconscious players were pulled out of the water. Sometimes the teams were so eager to fight that spectators needed to separate struggling players.

---

⁷ "Przegląd Sportowy", 1925 no. 32.

⁸ B. Rajki: *Pilka Wodna...* p. 11-12; D. Bogajewski, R. Raszko, M. Witkowski, W. Wróbel: *Pływanie*. AWF. Warsaw 1975, p. 165-166.

⁹ B. Rajki: *Pilka Wodna...*, p. 13.

Pic. 2. Water polo game in the United States of America in 1891.

Source: <http://www.americanwaterpolo.org/>

The popularity of water polo was raising among the British, every happening which was connected with water sport had to be accompanied by water polo.

At the beginning of the '90s of 19th century the game was introduced to the Old Continent. National Swimming Leagues found it necessary to reshape the English regulations. Mostly, these changed rules were to limit how a player caring the ball can be restrained and how deep can he be pulled under the water, what type of communication among players is allowed, and what strategies are allowed when a fight for the ball is concerned. Some debates started over these ideas. The main endeavor was put to the thought that the muscle cannot dominate over the technique, to make sure that the fight is aimed to claim the ball, not to hurt the opponent. The two concepts were the most crucial because many times a better prepared team technically had to bow to the rivals' muscles¹⁰.

City of Brussels and a swimming section of Cercle des Regates, on a special occasion of an international exhibition in 1897, invited a London water polo team to Tervueren. The section later on grew to the biggest swimming club in Belgium called Royal Brussels Swimming Club, and won national many water polo and swimming national championships. In Europe the game of water polo was willingly welcomed. The discipline reached northern France, where numerous clubs were established. The most famous is Les enfants de Neptune in Tourcoing. Water polo was also popular in Austria, Spain, Holland, Sweden, Hungary and Italy¹¹.

Another changes in the regulations took place in 1890 and 1900. Among other superficial modifications, the time of the meeting lasted for 14 minutes (2 halves for 7 minutes and a 3 min. brake). Additionally, a team consisted of 7 players, the size of the playfield was 3 meters in the width, and 90 centimeters in the height (starting from the water level). The goal was 2,5m of height (starting from the bottom of the pool), such change was conditioned by the fact that many games were played at covered pools at shallow grounds (less than 1,5m). The game at the shorter swimming pools had an impact on ball handling, therefore, new techniques appeared like throwing and catching a ball, while a player is in the air, using screw and half-screw passes, or curve shots. Further changes occurred later in 1950¹².

¹⁰ "Przegląd Sportowy", 1925 no. 32.

¹¹ "Stadion", 1926 no. 32.

¹² D. Bogajewski, R. Raszko, M. Witkowski, W. Wróbel: *Pływanie...*, p. 166-167.

In 1900, in Paris, for the first time in the history water polo was signed as one of the Olympic sports (since that year this discipline could be played during each Olympics). In Paris, that year, 7 water polo teams took part. To compare, after 36 years, during Olympics in Berlin in 1936 16 teams participated at water polo games. English teams were usually the winning ones (they won in Paris in 1900, London in 1908, Stockholm in 1912, and Antwerp in 1920), except the year 1904 in St. Louis, where no national teams participated, and only American squads participated¹³.

Since Olympics in 1924, in Paris, England lost its leadership at water polo. Instead of English, Hungarian representatives took the lead (they won silver medal in Amsterdam in 1928, the gold in 1932 in Los Angeles, and the gold in Berlin in 1936)¹⁴. The first championship of Europe at water polo took place in Budapest in 1926. Since that year until Second World War Hungarian, Belgic, and German representations were leaders at such championships¹⁵.

Pic. 3. Water polo game between Germany and the United States during Olympics in Los Angeles in 1932.

Source: *Die Olympischen Spiele in Los Angeles 1932*. Hamburg-Bahrenfeld 1932

---

¹³ A. Zaleski, T. Semadeni: *Pływanie*. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów, Warszawa, Kraków.1928, p. 429-433.

¹⁴ B. Rajki: *Piłka Wodna...*, p. 16.

¹⁵ D. Bogajewski, R. Roszko, M. Witkowski, W. Wróbel: *Pływanie*. Akademia Wychowania Fizycznego. Warszawa 1975, p.167.

Pic. 4 German water polo representation during Olympics in Los Angeles in 1932.
Source: *Die Olympischen Spiele in Los Angeles 1932*. Hamburg-Bahrenfeld 1932

Table 1. Scores at water polo during Olympics in years 1900-1936

Olimpiada	Igrzyska	Year	Location	Gold	Silver	Bronze
II	2	1900	Paris	Great Britain	Belgia	France
III	3	1904	St. Louis	New York	Chicago	Missouri
IV	4	1908	London	Great Britain	Belgium	Sweden
V	5	1912	Stockholm	Great Britain	Sweden	Belgium
VII	6	1920	Antwerp	Great Britain	Belgium	Sweden
VIII	7	1924	Paris	France	Belgium	USA
IX	8	1928	Amsterdam	Germany	Hungary	France
X	9	1932	Los Angeles	Hungary	Germany	USA
XI	10	1936	Berlin	Hungary	Germany	Belgium

Table 2. Scores at water polo during European Championships in years 1926-1938

Year	Location	Gold	Silver	Bronze
1926	Budapest	Hungary	Sweden	Germany
1927	Bologna	Hungary	France	Belgium
1931	Paris	Hungary	Germany	Austria
1934	Magdeburg	Hungary	Germany	Belgium
1938	London	Hungary	Germany	Netherlands

THE BEGINNINGS OF POLISH WATER POLO

First data about water polo might be encounter in Krakow. Political issues and outbreak of First World War contributed to happening that Krakow became critical strategic point for Austrian army. Propagator of both recreational swimming and swimming as a sport activity (including water polo) in the city was S. Rudy. He was one of the most active pioneers of rowing, and swimming in AZS (Academic Sports Association), he was also a coxswain, and rowing instructor. During the war time he was appointed as governor of Swimming pool in Park Krakowski which was property of the army (the swimming pool was created in 1885, and was the first of its kind in Poland). S. Rudy tried to invigorate swimming sports with approval of Austrian and Czech sportsmen who were stationed in Krakow as soldiers. He was active at rowing section in AZS, and was capable to interest young people in this sport. Trainings of diving, swimming, and water polo in Park Krakowski regularly gathered few dozens of participants.

On Rudy's initiative there were organized for the first time in 1915 swimming tournament as well¹⁶. In program of the tournament there were swimming for males on the distance of 100 meters, swimming for females on the distance of 66m, swimming relays 3x30 meters, diving, underwater diving, and water polo¹⁷.

In 1922 Polski Związek Pływacki (The Polish National Swimming Association) was born¹⁸.

First water polo teams were established around 1922 in Krakow. These were AZS, "Cracovia", "Jutrzenka", and Makkabi. At first they played with each other in exhibition games, however since 1923, district championships¹⁹.

In 1923 PZP (Polski Związek Pływacki) was approved by and joined to Federation Internationale de Natation Amateur – FINA (International Swimming Federation), thereby it became a member of global organization that is a patronage of swimming, diving, and water polo²⁰.

Later on the following cities had their own water polo teams: Lviv, Katowice, Warsaw, and Bielsko-Biała.

The advancement of Polish teams in comparison to other European countries can be vividly pictured with its scores. One of the best examples is a game played in 1924 in Krakow, where a combined team from Hungarian and Czechoslovakian players won with Poles 5:0.

First time when water polo was added to national championship of Poland was in 1924. These championships took place in Krakow as well²¹.

During fall in 1925 in Krakow there was organized first Polish Championship in Water polo conveyed by PZP. Eight teams participated in it, and "Jutrzenka" won the main prize beating "Cracovia", and AZS Warszawa²². Since that, until 1939 there were annually Championships in Water polo in Poland (first tournament system, later on it turned into league).

In 1926, activists in whose interest was well-being of water polo, brought other clubs from abroad to Poland. Krakow was the first place where such high-quality international games in water polo were presented with presence of Hungarian team. However, Hungarians, being well known European representatives declassed Poles (MAC Budapest – "Jutrzenka" Krakow 15:0, MAC Budapest – "Cracovia" 17:1, MAC Budapest – representation of Krakow 11:0)²³.

Debut of Polish national representation in water polo took its place during the first three-cornered Slavic match (Czechoslovakia, Yugoslavia, Poland) in Belgrade in 1927.

---

¹⁶ „Przegląd Sportowy”, 1922 no. 29; I. Tabaczek-Bejster, R. Kołodziej: *Powstanie i początki działalności sekcji pływackiej AZS Kraków (1909–1939)* W: Barabasz Z., Zadarko E. (red.) *Akademia kultura fizyczna na przełomie stuleci, Uwarunkowania historyczno-socjologiczne. Prace naukowo-dydaktyczne Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Krośnie*. Zeszyt nr 43, Krosno 2009, p. 64-65.

¹⁷ „Sport Wodny”, 1926 no. 6, p. 75; „Sport Wodny”, 1927 no 6, p. 97; P. Pieczyński, I. Tabaczek-Bejster: *Z dziejów piłki wodnej w Polsce do 1939 r.* (w:) J. Dżereń (red.): *Z dziejów kultury fizycznej Polski oraz wybranych regionów i mniejszości narodowych*. Wyższa Szkoła im. P. Włodkowica w Płocku. Płock 2011, p. 208-209.

¹⁸ „Przegląd Sportowy”, 1921 no. 25; „Przegląd Sportowy”, 1922 no. 3.

¹⁹ „Stadion”, 1926 no. 32.

²⁰ „Przegląd Sportowy”, 1923 no. 30.

²¹ „Przegląd Sportowy”, 1924 no. 31.

²² „Przegląd Sportowy”, 1925 no. 32; „Przegląd Sportowy”, 1925 no. 37; „Stadion”, 1926 no. 32; A. Zaleski, T. Semadeni: *Pływanie...*, p. 460.

²³ „Sport Wodny”, 1926 no. 6; „Sport Wodny”, 1927 no. 6.

Polish national team lost to Czechoslovakia and Yugoslavia 8:0. Following matches also ended without any successes²⁴.

A. Zaleski and T. Semadeni published in 1928 a book under a name of “*Pływanie*” (“*Swimming*” form Polish) in which an article about water polo occurred. In a chapter which was solely devoted to the discipline, there were described “the wanted qualifications for water polo players”. A water polo player had to swim perfectly, he should have felt in the water as comfortably as on the land, even if the swimming was to be incessant. Diving under the water, choking with water, struggle in water for the ball, etc. must have been for any water polo player a piece of cake. Another condition that was mentioned by the authors was players’ endurance. The players ought to have been resistant to effects of being long in the water, often cold one. Water polo matches with brakes lasted more than half an hour, trainings could have lasted even longer. The player had to be sturdy, as during the meetings they needed to move at rapid pace. Next requirement was players’ agility and dexterity to handle the ball. Last, but not least sought condition was morality, which was tested in all sports. Water polo players had to be cold-headed (but not sluggish), aware; “*firm courage and daring, a sense of maneuver (being strategic), and finally, ambition or moral endurance to sacrifice one’s own ambition for the sake of the whole team, one word – all of what is called >heart<*” („... *pewna odwaga i duża śmiałość, zmysł kombinacyjny (taktyczny) i wreszcie ambicja, wytrwałość moralna, umiejętność poświęcenia własnej ambicji dla interesów zespołu, jednym słowem to wszystko, co nazywano w grze >sercem<*” – original quote)²⁵. Those were overall requirements, however, there are some specific needs for players at particular positions. For instance, forward should be fast, and able to send the ball with a strong, but accurate throw from any position. Nevertheless, if a forward could swim to the opponent’s goal closely enough, but he was not accurate, he still was dangerous. One of such players was Johnny Weissmuller during 8th Olympics. He was not perfect at aiming, however, thanks to the ability of handling the ball he was an extraordinary forward.

At defense, speed was not so compulsory, players at this positions were usually older ones (around 30 year-old), corpulent, and strong. Both, hardness, and stubbornness were more expected in this case. Common phenomenon was abuse of the strength by the defenders. There were two such defenders during the 8th Olympics who played in French colors. These two “powerful machines” were called Rogal and Delberghe. They were very strong, but not fast, yet they managed to stop most of attacks.

Defenders were expected to toss the ball as far from their own goal as possible. The game at a position of midfielder was difficult because these players had to be “a link” between the defense and the attack. They sometimes had to perform both roles. A midfielder’s duty was even greater, as he was responsible to look after mid-forward of the opposing team (such forwards were usually the best in the team), and at the same time make sure the attack was properly conducted once team-mates were at their positions. A midfielder had to be tough, fast, and accurate. After 8th Olympics one of the best midfielders were thought to be French Heri Padou and Belgian Gerard Blitz. The first one was well known of his speed (1:04 on 100 meters) and his accuracy, meanwhile the second one “was always where he was supposed to be”. Goalkeeper did not need to prove his speed, strength, endurance, neither needed he to perfectly aim. All he was expected to do was to correctly pass the ball to team members, and to be cold-headed, but still courageous to keep opponents from scoring, and to be conscious. A goalkeeper should be tall, have long both arms and legs. Extraordinary

²⁴ P. Pieczyński, I. Tabaczek-Bejster: *Z dziejów piłki wodnej w Polsce ...*, p. 215.

²⁵ A. Zaleski, T. Semadeni: *Pływanie...*, p. 208-209.

goalkeepers of world class were Swedes Naumann (father and son), they had amazing intuition which helped them to properly move between the goal bars²⁶.

The same year was a year when an article appeared in "Sport Wodny" about water polo refereeing: "... A referee is a person in here who is looked at as an enemy. Here, where ambition and fanaticism take over, a referee is a person who is perceived as the one trying to harm a team, and is being unfair toward. What is more, each spectator, even those who should never do so, feels an urge to present one's own beliefs about particular situation. Mostly they do it indiscreetly"²⁷ („... Sędzia jest tu tą osobą, na którą się patrzy jak na swego osobistego nieprzyjaciela. Tu, gdzie biorą górę ambicje i fanatyzm klubowy, widzi się w osobie sędziego, tego, który tej właśnie drużynie chce krzywdę wyrządzić i jest względem niej niesprawiedliwy. Poza to każdy widz, nawet najmniej powołany do tego, czuje się w obowiązku wyrazić swoją opinie o sędziowaniu i to bynajmniej nie w formie dyskretnej”). The next part of the article was meant to explain how to referee well.

In 1933 in "Sport Wodny" K. Bocheński published his article about water polo, he spoke about rules of the game, technique (how to swim, handle the ball, and how pass it or shoot), tactics, and refereeing²⁸. He presented what a training of water polo looks like, and some of the regulations of the game. About water polo itself he wrote: "... There are many textbooks about swimming, however, all of them treat water polo unfairly, or do not even mention about it, doing so is a great harm to the game. It is obviously more attractive than diving and it has this beautiful aspect of teamwork. Therein lies, however, its difficulty. Football can be played by anyone who is willing to kick a ball, meanwhile at water polo zeal itself is not enough. Foremost, it requires ability to swim. We do not have many people who are able to do so, and even if there are such men, they participate at diving. No one encourages these men to play water polo, and the sport in Poland is not popular enough to gather new adepts"²⁹ („... Sporo jest podręczników pływania, ale wszystkie one traktują piłkę wodną po macoszemu, albo zgola wcale o niej nie wspominają, wielce krzywdząc ten piękny sport. Jest on z pewnością bardziej atrakcyjny aniżeli pływackie wyścigi i ma przy tem tę piękną stronę że jest grą zespołową. W tem jednocześnie jednak leży jego trudność. O ile na przykład w nożną grać każdy może, jeżeli ma ochotę do kopania, to do piłki wodnej same dobre chęci nie wystarczą. Wymaga on bowiem przede wszystkim umiejętności pływania. U nas umiających dobrze pływać wielu nie ma, a kto pływać jako tako nauczył się, to w najlepszym razie startuje na zawodach pływackich. Do piłki wodnej nikt go nie zachęca, a ona sama za mało ma w Polsce uznania aby bez pomocy z zewnątrz mogła sobie zjednać nowych adeptów”).

In the same article Bocheński talks a bit about refereeing at water polo meetings. He found such refereeing as extremely important and was very difficult. Foreign enthusiasts claimed that the best referee is a person who trained water polo, or even better, someone who is as active water polo player. They thought that it takes more than just being familiar with the rules of the game. The regulations were still insufficient and they covered only fraction of fouls, and punishments for disobeying players. It was believed that only someone who knew the errors from one's own practice could notice them during a match. Those numerous "tricks" and methods had to be experienced at first-hand³⁰.

The problem of correct refereeing and the fact of lacking good referees was described multiple times by many sport magazines at that period of time.

²⁶ There, p. 209-220.

²⁷ „Sport Wodny”, 1928, no. 18.

²⁸ „Sport Wodny”, 1933 no. 6; „Sport Wodny”, 1933 no. 9.

²⁹ „Sport Wodny”, 1933 no. 6.

³⁰ There.

In the final analysis, unsatisfactory financing of water polo was the main reason of Polish troubles at the level of proficiency. Money shortage caused slow development of sport centers (there were no pools to train during winter seasons), and there was no processes to search and recruit youngsters. Financial difficulties had its reflection on very few team clubs, and number of conducted games (including trainings). Often, Polish players did not know proper technique and tactics, we were lacking prepared referees as well. All of it was the ground for unsuccessful games played with teams from abroad at international arena. Even though, water polo was popular among fans during interbellum, it was not as popular sport discipline one could have expected.

WYBRANE ZAGADNIENIA Z DZIEJÓW PIŁKI WODNEJ NA ŚWIECIE (DO 1939 r.)

Iwona TABACZEK-BEJSTER^{1(A,B, D, E)}, Otylia JĘDRZEJCZAK^{2(F)}

1. Wydział Medyczny, Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów, Poland

2. Doktorantka Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, Poland

Słowa kluczowe:

- historia kultury fizycznej,
- sport,
- piłka wodna.

Streszczenie:

W artykule przedstawiono początki piłki wodnej, której która narodziła się w Anglii. Za datę narodzin tej dyscypliny sportu przyjmuje się 1869 rok. Siedem lat później Wiliam Wilson opracował pierwsze przepisy gry w piłkę wodną. W Ameryce w piłkę wodną zaczęto grać w 1890 roku. Na początku lat 90. XIX wieku gra ta przedostała się na kontynent. Związki krajowe uważały za stosowne zmienić angielskie przepisy. W Europie gra przyjęła się bardzo szybko. Zawędrowała do północnej Francji, spotkać ją można było również w Austrii, Hiszpanii, Holandii, Niemczech, Szwecji, Węgrzech i Włoszech. Do programu igrzysk olimpijskich piłkę wodną wprowadzono po raz pierwszy w Paryżu w 1900 roku. Do Igrzysk Olimpijskich w Paryżu w 1924 roku czołowe miejsce w piłce wodnej zajmowała Anglia, a od igrzysk w Amsterdamie w 1928 roku rolę faworyta przejęły Węgry.

Na terenie ziem polskich pierwsze wzmianki o piłce wodnej pochodzą z Krakowa z drugiej połowy lat 80. XIX wieku. Po zakończeniu I wojny światowej pierwsze drużyny piłki wodnej powstały około 1922 roku w Krakowie, były to AZS, „Cracovia”, „Jutrzenka” i Makkabi. Rozgrywały one między sobą spotkania towarzyskie, a od 1923 roku mistrzostwa okręgowe. Pierwszy raz piłka wodna znalazła się w programie mistrzostw Polski w pływaniu w 1924 roku, mistrzostwa te odbyły się również w Krakowie. Piłka wodna w dwudziestoleciu międzywojennym na terenie ziem polskich nie stała się z wielu względów popularną dyscypliną sportu.

ROZWÓJ PIŁKI WODNEJ NA ŚWIECIE

Kolebką vater – polo (wodny futbol) była Anglia, pierwsze wzmianki o tej grze pochodziły z XVIII wieku¹. Początkowo najprawdopodobniej rzucano piłką podczas kąpieli i w ten sposób zrodziła się ta gra².

Grę w piłkę wodną uważano za jedną z najpiękniejszych i najwartościowszych pod względem wychowawczo-sportowym. Miała wyrabiać u zawodników takie cechy charakteru jak: przytomność umysłu, błyskawiczne odnalezienie się w każdej sytuacji, umiejętność współdziałania w zespole oraz opanowanie sztuki pływania wraz z techniką uderzania piłki.

Gra ta miała urozmaicić wyścigi pływackie i upowszechnić sporty wodne. Podczas zawodów pływackich pokazano grę, która miała wzbudzić zainteresowanie, wywołać

¹ „Sport Wodny”, 1933 nr 1.

² *Iskier przewodnik sportowy*. Iskry. Warszawa 1976, s. 517.

rywalizację drużyn, byłaby zrozumiała dla widzów i przyciągnęła „masy” do czynnego jej uprawiania³.

Początkowo zawodnicy siedzieli na pustych „antałkach”, poruszano się dzięki niewielkiemu wiosłku służącemu jednocześnie do wiosłowania i do podbijania piłki. Z czasem grający doszli do wniosku że beczki są tylko przeszkodą, gdyż bez nich można się szybciej poruszać. Zmodyfikowano więc regulamin istniejący tylko w przekazach ustnych i ułożono przepisy⁴.

Fot. 1. Mecz piłki wodnej 1881 r.

Źródło: <http://www.americanwaterpolo.org/>

Rok 1869 przyjmuje się za rok narodzin tej dyscypliny sportu. Gra ta wzbudziła zainteresowanie młodzieży interesującej się sportem, co spowodowało utworzenie w 1870 roku komitetu złożonego ze znawców pływania, którzy mieli za zadanie opracowanie regulaminu gry w piłkę wodną.

W kolejnych latach podejmowano próby spopularyzowania piłki wodnej, w 1876 roku towarzystwo wioślarskie w Bournemounth, zorganizowało pierwsze rozgrywki. Mecz odbył się na ustalonym polu gry, nad spotkaniem czuwał sędzia główny i dwóch sędziów liniowych. W skład każdej drużyny wchodziło siedmiu zawodników, nie było bramek (początkowo zamiast bramek stawiano chorągiewki⁵). Umieszczenie piłki na pływającej tratwie oznaczało trafienie i zdobycie bramki. Spotkanie to trwało krótko, gdyż gumowa piłka pękała, nie wytrzymując ostrej walki.

Działacze sportu pływackiego wyczuwali w nowej grze ukryte możliwości i przyczynili się świadomie do rozwoju przepisów gry. Pierwsze przepisy powstały w Glasgow i opracował je Szkot William Wilson. Według tych przepisów grano przez wiele lat na wyspach, gdzie piłka wodna była najbardziej popularna.

Od 1880 roku odbywały się regularnie spotkania pomiędzy angielskimi i szkockimi drużynami. Niejednolita interpretacja przepisów podczas rozgrywek prowadziła do wielu sporów. Piłki wodnej nadal nie uznawano za dyscyplinę sportową. Sytuacja ta uległa zmianie dopiero w 1885 roku, kiedy to uznano piłkę wodną za samodzielną dyscyplinę sportową i wprowadzono jednolite przepisy gry⁶.

Przepisy te obejmowały 11 punktów:

³ „Przegląd Sportowy”, 1925 nr 32.

⁴ „Stadion”, 1926 nr 32; „Sport Wodny” 1933 nr 6.

⁵ „Przegląd Sportowy”, 1925 nr 32.

⁶ B. Rajki: *Piłka Wodna*. Sport i Turystyka. Warszawa 1961, s. 11.

1. Gra trwała 20 min.
2. Drużyny posiadały swych kapitanów, którzy uzgadniali pola gry lub je losowali.
3. W momencie rozpoczęcia gry sędzia rzucał piłkę na środek pola gry, po czym wszyscy gracze (z wyjątkiem bramkarzy) wskakiwali do wody. Bramkarze mogli pozostać na brzegu i bronić swoich bramek w dowolny sposób.
4. Gracze podczas ataku na bramkę przeciwnika mogli podawać sobie piłkę nad i pod wodą.
5. Nie wolno było przeszkadzać bramkarzowi lub innemu graczowi, jeżeli piłka nie znajdowała się w jego posiadaniu. Jeżeli gracz przekroczył przepisy, przeciwnik otrzymywał rzut wolny, który przeciwnik wykonywał z miejsca, w którym nastąpiło naruszenie przepisów.
6. Bramka zostawała zdobyta, jeśli gracz umieścił piłkę ręką na tratwie lub kajaku, będących bramką.
7. Jeśli podczas gry piłka znalazła się poza jej polem, sędzia odrzucał piłkę z tego samego miejsca, w którym piłka wyszła poza obręb gry. Jeśli piłka opuściła pole gry ponad tratwę lub kajakiem, lub wpadła na nie, wówczas bramkarz musiał ją natychmiast odrzucić na pole gry.
8. Po każdej stronie pola gry stał sędzia liniowy. W przypadku, gdy jedna z drużyn zdobyła bramkę, odpowiedni sędzia liniowy gwizdał i od tego momentu następowała przerwa w grze.
9. Po 10 minutach gry, drużyny zmieniały pole gry.
10. W przypadku, gdy zgłoszony do rozgrywki gracz nie zgłosił się, tracił wszystkie nagrody, uzyskane w poprzednich zawodach pływackich. Gracz tracił również te nagrody, które zdobył w następnych zawodach.
11. Sędziowie liniowi – a w spornych przypadkach – sędzia główny mieli prawo rozstrzygnięcia w przypadkach, nie objętych przepisami.

Przepisy te nie ulegały zmianie aż do 1888 roku, kiedy to utworzono specjalny komitet w celu kontroli przepisów oraz organizacji rozgrywek mistrzowskich (utworzono specjalną federację która została podporządkowana państwowemu związkowi pływackiemu⁷). Wprowadzono duże zmiany w przepisach, między innymi zmianie uległ kształt i wymiar bramek; szerokość ustalono na 8 stóp (240 cm), wysokość (licząc od wody) na 6 stóp (180 cm). Bramka miała być oddalona od ściany o 1 stopę (30 cm). Kolejną zmianą było wprowadzenie przepisu, wg., którego gra piłką i podawanie piłki mogło nastąpić tylko w trakcie pływania. Dalszy rozwój piłki wodnej był spowodowany tworzeniem się licznych drużyn w Anglii, Szkocji i Irlandii. W 1890 roku odbył się pierwszy międzynarodowy mecz, pomiędzy drużynami Anglii i Szkocji (wygrali Szkoci wynikiem 4: 0)⁸.

W Ameryce w piłkę wodną zaczęto grać w 1890 roku, wprowadzono zmiany w przepisach, aby umożliwić grę w basenach zimowych o mniejszych rozmiarach. Zmiany te polegały głównie na tym, że nie pozwalano na strzały na bramkę (która była oznaczona na ścianie). Bramka liczyła się wtedy, gdy zawodnik piłką trzymaną w ręce dotknął pola wyznaczonego na bramkę⁹. Było to skrzyżowanie rugby z futbolem.

„*To masowy mord w wodzie, przeżyje najsilniejszy*” donosił po meczu piłki wodnej u schyłku XIX wieku jeden z amerykańskich dziennikarzy. Duszenie i podtapianie było na porządku dziennym, gdy waterpolo raczkowało. Zdarzało się że z pływalni wynoszono

⁷ „Przegląd Sportowy”, 1925 nr 32.

⁸ B. Rajki: *Piłka Wodna...*, s. 11-12; D. Bogajewski, R. Raszko, M. Witkowski, W. Wróbel: *Pływanie*. AWF. Warszawa 1975, s. 165-166.

⁹ B. Rajki: *Piłka Wodna...*, s. 13.

nieprzytomnych graczy. Drużyny były zaś do tego stopnia krewkie, że czasami zajadle walczących zawodników musiała rozdzielać publiczność.

Fot. 2. Mecz piłki wodnej Stany Zjednoczone 1891 r.

Źródło: <http://www.americanwaterpolo.org/>

Piłka wodna cieszyła się na wyspach brytyjskich coraz większą popularnością, imprezy pływackie nie odbywały się bez rozgrywek w water-polo.

Na początku lat dziewięćdziesiątych XIX wieku gra ta przedostała się na kontynent. Związki krajowe uważały za stosowne zmienić angielskie przepisy. Odnosiło się to przede wszystkim do prawa zanurzania przeciwnika mającego piłkę, rozmowy podczas gry, sposobu walki o piłkę. Rozpoczęły się debaty nad powyższymi zmianami. Starano się, aby siła nie górowała nad techniką, by nie grano „na przeciwnika”, ale o piłkę gdyż często technicznie dobrze wyszkolona drużyna musiała ustępować miejsca fizycznej sile przeciwnika¹⁰.

W 1897 roku z okazji Międzynarodowej wystawy w Brukseli sekcja pływacka klubu Cercle des Regates sprowadziła do Tervueren londyńską drużynę wodnego polo. Z sekcji tej powstał następnie największy klub pływacki Belgii Royal Brussels Swimming Club, zdobywający wielokrotnie mistrzostwa kraju w pływaniu i polo. W Europie gra przyjęła się bardzo szybko. Zawędrowała do północnej Francji, gdzie powstał cały szereg klubów z najslawniejszym Les enfants de Neptune w Tourcoing, spotkać ją można było również w Austrii, Hiszpanii, Holandii, Niemczech, Szwecji, Węgrzech i Włoszech¹¹.

Kolejne zmiany przepisów gry nastąpiły w 1890 i 1900 roku, między innymi czas gry ustalono na 14 min. (2x7 min., z 3 minutową przerwą), w skład drużyny wchodziło 7-dmiu graczy. Wymiary boiska były następujące: szerokość 3m, wysokość 90 cm (od powierzchni wody), wysokość bramki od dna basenu wynosiła 2,5 m ze względu na prowadzenie gry na krytych pływalniach w miejscach płytkich (poniżej 1,5 m). Gra na krótkich pływalniach miała wpływ na rozwój techniki opanowania piłki, wprowadzono nowe elementy: prowadzenie piłki, rzut zgiętym ramieniem, łukiem, śrubą, półśrubą, chwyt i rzut piłki w powietrzu. Dalsze zmiany przepisów nastąpiły dopiero w 1950 roku¹².

Do programu igrzysk olimpijskich piłkę wodną wprowadzono po raz pierwszy w Paryżu w 1900 roku (od tego czasu turnieje piłki wodnej rozgrywane były na wszystkich kolejnych igrzyskach). W Paryżu w turnieju piłki wodnej wzięło udział 7 drużyn, na igrzyskach w Berlinie w 1936 roku drużyn tych było już 16. Wygrywali zawodnicy angielscy (1900 rok – Paryż, 1908 – Londyn, 1912 – Sztokholm, 1920 – Antwerpia),

¹⁰ „Przegląd Sportowy”, 1925 nr 32.

¹¹ „Stadion”, 1926 nr 32.

¹² D. Bogajewski, R. Raszko, M. Witkowski, W. Wróbel: *Pływanie...*, s. 166-167..

wyjątkiem były Igrzyska Olimpijskie w St. Louis w 1904 roku, gdzie nie wzięły udziału reprezentacje krajowe, a konkurs odbył się między drużynami amerykańskimi¹³.

Od Igrzysk Olimpijskich w Paryżu w 1924 roku Anglia straciła czołowe miejsce w piłce wodnej, a od igrzysk w Amsterdamie w 1928 roku rolę faworyta przejęły Węgry (1928 rok Amsterdam – srebrny medal, 1932 Los Angeles – złoty medal, 1936 rok – Berlin złoty medal)¹⁴.

Pierwszy turniej piłki wodnej o mistrzostwo Europy odbył się w 1926 roku w Budapeszcie, od tej pory w ramach mistrzostw Europy w pływaniu odbywały się turnieje o mistrzostwo Europy w piłce wodnej. Do wybuchu II wojny światowej czołowe miejsca w Europie zajmowały reprezentacje Węgier, Niemiec oraz Belgii¹⁵.

Fot. 3. Mecz piłki wodnej Niemcy-USA Igrzyska Olimpijskie Los Angeles 1932 r.
Źródło: *Die Olympischen Spiele in Los Angeles 1932*. Hamburg-Bahrenfeld 1932.

Fot. 4. Reprezentacja Niemiec w piłce wodnej podczas Igrzysk Olimpijskich w Los Angeles 1932 r.
Źródło: *Die Olympischen Spiele in Los Angeles 1932*. Hamburg-Bahrenfeld 1932.

¹³ A. Zaleski, T. Semadeni: *Pływanie*. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów, Warszawa, Kraków.1928, s. 429-433.

¹⁴ B. Rajki: *Piłka Wodna...*, s. 16.

¹⁵ D. Bogajewski, R. Roszko, M. Witkowski, W. Wróbel: *Pływanie*. Akademia Wychowania Fizycznego. Warszawa 1975, s.167.

Tab. 1. Wyniki rozgrywek w piłce wodnej podczas igrzysk olimpijskich 1900-1936

Olimpiada	Igrzyska	Rok	Miejscowość	złoto	srebro	brąz
II	2	1900	Paryż	W.Brytania	Belgia	Francja
III	3	1904	St. Louis	New York	Chicago	Missouri
IV	4	1908	Londyn	W.Brytania	Belgia	Szwecja
V	5	1912	Sztokholm	W.Brytania	Szwecja	Belgia
VII	6	1920	Antwerpia	W.Brytania	Belgia	Szwecja
VIII	7	1924	Paryż	Francja	Belgia	USA
IX	8	1928	Amsterdam	Niemcy	Węgry	Francja
X	9	1932	Los Angeles	Węgry	Niemcy	USA
XI	10	1936	Berlin	Węgry	Niemcy	Belgia

Tab.2. Wyniki rozgrywek w piłce wodnej podczas mistrzostw Europy 1926-1938

Rok	Miejscowość	złoto	srebro	brąz
1926	Budapeszt	Węgry	Szwecja	Niemcy
1927	Bolonia	Węgry	Francja	Belgia
1931	Paryż	Węgry	Niemcy	Austria
1934	Magdeburg	Węgry	Niemcy	Belgia
1938	Londyn	Węgry	Niemcy	Holandia

POCZĄTKI PIŁKI WODNEJ W POLSCE

Pierwsze wzmianki o piłce wodnej pochodzą z Krakowa. Wypadki polityczne i wybuch I wojny światowej wpłynęły na to, iż Kraków stał się ważnym ośrodkiem na zapleczu armii austriackiej. Propagatorem pływania w Krakowie, a przede wszystkim pływania sportowego, skoków do wody i water polo był S. Rudy jeden z najaktywniejszych pionierów wioślarstwa i pływactwa w krakowskim AZS, sternik – instruktor wioślarstwa. Został on przydzielony na czas wojny jako komendant Pływalni w Parku Krakowskim, będącej własnością wojska (pływalnia ta powstała w 1885 roku i była pierwszym tego typu obiektem na ziemiach polskich). S. Rudy starał się ożywić ruch sportowy, znajdował poparcie u sportowców austriackich i czeskich przebywających podczas wojny służbowo (jako wojskowi) w Krakowie. Działał on w sekcji wioślarskiej AZS, potrafił zainteresować pływaniem skupioną tam młodzież. Treningi w pływaniu i skokach do wody, rozgrywki w piłkę wodną gromadziły regularnie w Parku Krakowskim po kilkudziesięciu uczestników.

Również z inicjatywy S. Rudego zorganizowano w sierpniu 1915 roku pierwsze zawody pływackie¹⁶. W programie zawodów znalazły się wyścigi mężczyzn na dystansie 100 m wyścig kobiet na dystansie 66 m, wyścig sztafetowy 3x30 m oraz skoki do wody, nurkowanie na czas i mecz piłki wodnej¹⁷.

W 1922 roku został powołany Polski Związek Pływacki (PZP)¹⁸.

Pierwsze drużyny piłki wodnej powstały około 1922 roku w Krakowie, były to AZS, „Cracovia”, „Jutrzenka” i Makkabi. Rozgrywały one między sobą spotkania towarzyskie, a od 1923 roku mistrzostwa okręgowe¹⁹.

¹⁶ „Przegląd Sportowy”, 1922 nr 29; I. Tabaczek-Bejster, R. Kołodziej: *Powstanie i początki działalności sekcji pływackiej AZS Kraków (1909–1939)* W: Barabasz Z., Zadarko E. (red.) *Akademicka kultura fizyczna na przełomie stuleci, Uwarunkowania historyczno-socjologiczne. Prace naukowo-dydaktyczne Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Krośnie*. Zeszyt nr 43, Krosno 2009, p. 64-65.

¹⁷ „Sport Wodny”, 1926 nr 6, s. 75; „Sport Wodny”, 1927 nr 6, s. 97; P. Pieczyński, I. Tabaczek-Bejster: *Z dziejów piłki wodnej w Polsce do 1939 r.* (w:) J. Dżereń (red.): *Z dziejów kultury fizycznej Polski oraz wybranych regionów i mniejszości narodowych*. Wyższa Szkoła im. P. Włodkowica w Płocku. Płock 2011, s. 208-209.

¹⁸ „Przegląd Sportowy”, 1921 nr 25; „Przegląd Sportowy”, 1922 nr 3.

¹⁹ „Stadion”, 1926 nr 32.

W 1923 roku PZP został przyjęty do Federation Internationale de Natation Amateur – FINA (Międzynarodowy Związek Pływania Amatorskiego) i stał się członkiem światowej organizacji zajmującej się pływaniem, piłką wodną oraz skokami do wody²⁰.

Następnie drużyny piłki wodnej powstały we Lwowie, Katowicach i Warszawie oraz Bielsku- Białej.

Poziom polskich drużyn w porównaniu z europejskimi obrazował wynik meczu piłki wodnej rozegranego podczas międzynarodowych zawodów pływackich w sierpniu 1924 roku w Krakowie. Kombinowana drużyna Węgiersko-Czechosłowacka wygrała z reprezentantami krakowskich drużyn 5:0.

Pierwszy raz piłka wodna znalazła się w programie mistrzostw Polski w pływaniu w 1924 roku, mistrzostwa te odbyły się w Krakowie²¹.

Również w Krakowie jesienią 1925 roku odbyły się zorganizowane przez PZP I Mistrzostwa Polski w Piłce Wodnej. Startowało w nich osiem drużyn, mistrzostwo Polski zdobyła krakowska „Jutrzenka” przed „Cracovią” i AZS Warszawa²². Od tej pory aż do 1939 roku mistrzostwa polski w piłce wodnej odbywały się co roku (początkowo systemem turniejowym, później ligowym).

W 1926 roku działacze, którym „leżało na sercu” dobro piłki wodnej, dla podniesienia poziomu gry sprowadzili do Polski zagraniczne drużyny. W Krakowie odbyły się pierwsze na wysokim poziomie sportowym z udziałem drużyny węgierskiej międzynarodowe zawody w piłce wodnej. Węgrzy będący czołowymi europejskimi zawodnikami zdeklasowali Polaków (MAC Budapeszt – „Jutrzenka” Kraków 15:0, MAC Budapeszt – „Cracovia” 17:1, MAC Budapeszt – reprezentacja Krakowa 11:0)²³.

Debiut reprezentacji narodowej w piłce wodnej nastąpił podczas pierwszych zawodów z cyklu trójmeczy słowiańskich (Czechosłowacja, Jugosławia, Polska), w Belgradzie w 1927 roku. Reprezentacja Polski przegrała z drużyną Czechosłowacji i Jugosławii (8:0). Kolejne mecze reprezentacji kończyły się również porażkami²⁴.

W 1928 roku ukazała się publikacja autorstwa A. Zaleskiego i T. Semadeniego pt. *Pływanie*, w której znalazł się rozdział dotyczący piłki wodnej. W rozdziale tym zostały przedstawione „kwalifikacje wymagane od graczy water-polo”. Gracz w water – polo musiał umieć pływać doskonale, musiał czuć się w wodzie tak samo swobodnie jak na lądzie, choćby pływać miał bez przerwy parę godzin. Zanurzanie, zachłyśnięcie się wodą, walka w wodzie o piłkę itp. musiały przychodzić mu z łatwością; drugim warunkiem była wytrzymałość na działanie wody, często zimnej w ciągu długiego czasu. Mecze po doliczeniu czasu przerw trwały, co najmniej pół godziny, a treningi jeszcze dłużej; gracz musiał być wytrzymały na zmęczenie, gdyż podczas meczu pływało się w szybkim tempie. Kolejnym warunkiem była pewna zręczność i zdolność do manipulowania piłką. Zostały jeszcze warunki moralne, stawiane zawodnikom we wszystkich grach sportowych, były to: zimna krew (ale nie flegma), przytomność umysłu, „...pewna odwaga i duża śmiałość, zmysł kombinacyjny (taktyczny) i wreszcie ambicja, wytrwałość moralna, umiejętność poświęcenia własnej ambicji dla interesów zespołu, jednym słowem to wszystko, co nazywano w grze >sercem<”²⁵. Było to warunki ogólne, dodatkowe cechy powinni byli posiadać zawodnicy grający na poszczególnych pozycjach, np. napastnicy powinni byli cechować się szybkością,

²⁰ „Przegląd Sportowy”, 1923 nr 30.

²¹ „Przegląd Sportowy”, 1924 nr 31.

²² „Przegląd Sportowy”, 1925 nr 32; „Przegląd Sportowy”, 1925 nr 37; „Stadion”, 1926 nr 32; A. Zaleski, T. Semadeni: *Pływanie...*, s. 460.

²³ „Sport Wodny”, 1926 nr 6; „Sport Wodny”, 1927 nr 6.

²⁴ P. Pieczyński, I. Tabaczek-Bejster: *Z dziejów piłki wodnej w Polsce ...*, s. 215.

²⁵ A. Zaleski, T. Semadeni: *Pływanie...*, s. 208-209.

umiejętnością celnego, silnego strzału i to ze wszystkich pozycji. Jeżeli napastnik potrafił podpłynąć blisko pod bramkę przeciwnika, a nie zawsze potrafił celnie strzelić i tak był niebezpieczny. Zawodnikiem takim był podczas VIII Igrzysk Olimpijskich Johnny Weissmuller – strzelec nie doskonały, ale dzięki szybkości prowadzenia piłki przed sobą znakomity napastnik.

W obronie szybkość nie była warunkiem podstawowym, obrońcami byli przeważnie zawodnicy nieco starsi (ok. 30 lat), korpulentni, silni. Twardość w grze i zaciętość była w tym wypadku bardziej pożądana niż szybkość. Powszechnym zjawiskiem było nadużywanie przez obrońców siły. Podczas turnieju VIII Igrzysk Olimpijskich reprezentacja Francji miała dwóch niezrównanych obrońców „potężne maszyny”, Rogala i Delberghe’a. Byli to bardzo silni gracze, niezbyt szybcy, ale załamywała się na nich większość ataków przeciwników.

Od obrońców wymagało się dalekiego wybijania piłki z pod bramki. Gra „na pomoc”, była trudna ze względu na to, że pomocnik musiał być łącznikiem między atakiem, a obroną, a w razie potrzeby sam musiał być napastnikiem i obrońcą. Spoczywał na nim jeszcze obowiązek pilnowania środkowego (zazwyczaj najlepszego) napastnika drużyny przeciwnej oraz konieczność przeprowadzania ataków na bramkę, gdy partnerzy byli obstawieni. Pomocnik musiał być wytrzymały, szybki i posiadać umiejętność celnego strzelania. Po VII Igrzyskach Olimpijskich za najlepszych pomocników świata uważano Francuza Heri Padou i Belga Gerarda Blitza, pierwszy z nich wyróżniał się dużą szybkością (1:04 na 100 m) i bardzo dobrymi strzałami, a drugi „był zawsze wszędzie, gdzie go było potrzeba”. Od bramkarza nie wymagano szybkości, ani wytrzymałości, nie musiał też umieć strzelać, wystarczył aby dobrze podawał piłkę swym partnerom. Natomiast bramkarz musiał posiadać „zimną krew”, być odważny („by śmiało bronić strzałów”) i posiadać przytomność umysłu. Powinien być też wysokiego wzrostu, posiadać długie ręce i nogi. Znakomitym światowej sławy bramkarzami byli Szwedzi Naumann (ojciec i syn), posiadali oni niewiarygodną intuicję, która podpowiadała im jak się ustawić w bramce²⁶.

W tym samym roku w „Sporcie Wodnym” ukazał się artykuł na temat sędziowania meczy piłki wodnej: „... Sędzia jest tu tą osobą, na którą się patrzy jak na swego osobistego nieprzyjaciela. Tu, gdzie biorą górę ambicje i fanatyzm klubowy, widzi się w osobie sędziego, tego, który tej właśnie drużynie chce krzywdę wyrządzić i jest względem niej niesprawiedliwy. Poza to każdy widz, nawet najmniej powołany do tego, czuje się w obowiązku wyrazić swoją opinię o sędziowaniu i to bynajmniej nie w formie dyskretnej”²⁷. W dalszej części artykułu autor podaje wskazówki jak dobrze sędziować.

W 1933 roku w „Sporcie Wodnym” ukazały się artykuły autorstwa K. Bocheńskiego dotyczące piłki wodnej, znalazły się w nich zasady gry, technika (sposób pływania, opanowanie piłki, rzuty, strzały) oraz taktyka gry i sędziowanie²⁸. Autor przedstawił trening piłki wodnej oraz omówił przepisy gry. O tej dyscyplinie sportu pisał: „...Sporo jest podręczników pływania, ale wszystkie one traktują piłkę wodną po macoszemu, albo zgola wcale o niej nie wspominają, wielce krzywdząc ten piękny sport. Jest on z pewnością bardziej atrakcyjny aniżeli pływackie wyścigi i ma przy tym tę piękną stronę że jest grą zespołową. W tem jednocześnie jednak leży jego trudność. O ile na przykład w nożną grać każdy może, jeżeli ma ochotę do kopania, to do piłki wodnej same dobre chęci nie wystarczą. Wymaga on bowiem przede wszystkim umiejętności pływania. U nas umiejących dobrze pływać wielu nie ma, a kto pływać jako tako nauczy się, to w najlepszym razie startuje na zawodach

²⁶ Tamże, s. 209-220.

²⁷ „Sport Wodny”, 1928, nr 18.

²⁸ „Sport Wodny”, 1933 nr 6; „Sport Wodny”, 1933 nr 9.

plywackich. Do piłki wodnej nikt go nie zachęca , a ona sama za mało ma w Polsce uznania aby bez pomocy z zewnątrz mogła sobie zjednać nowych adeptów”²⁹.

W tym samym artykule autor porusza kwestię sędziowania meczy piłki wodnej.

Uważał że sędziowanie odgrywało ogromną rolę i było bardzo trudne. Zagraniczni specjaliści uważali, że dobrym sędzią mógł być tylko były, albo jeszcze lepiej czynny zawodnik tej dyscypliny. Do dobrego sędziowania sama znajomość przepisów nie wystarczała. Regulamin gry był bardzo powierzchowny i tylko w zarysie określał błędy i stosowane kary (i to nie wszystkie). Twierdzono, że aby właściwie wychwycić i prawidłowo ocenić popełniane błędy trzeba było znać je z praktyki. Szeregu sposobów i „sztuczek” trzeba było doświadczyć na „własnej skórze”³⁰.

Na łamach prasy sportowej opisywanego okresu, problem prawidłowego sędziowania podczas rozgrywek oraz brak dobrze wyszkolonych sędziów poruszany był wielokrotnie.

Podsumowując na słaby poziom sportowy piłki wodnej w Polsce miało wpływ niedostateczne finansowanie, co powodowało słaby rozwój bazy sportowej (brak „zimowych basenów” do treningów), brak procesu szkolenia wśród dzieci i młodzieży. Problemy finansowe miały też wpływ na małą liczbę drużyn oraz niedostateczną liczbę rozgrywanych spotkań, a nawet treningów. Często zawodnicy nie znali techniki i taktyki gry, brakowało również dobrze wyszkolonych sędziów. To wszystko powodowało że polscy piłkarze wodni nie odnosili sukcesów podczas współzawodnictwa międzynarodowego. Choć piłka wodna w dwudziestoleciu międzywojennym cieszyła się dużym zainteresowaniem kibiców, nie stała się ona popularną dyscypliną sportu.

---

²⁹ „Sport Wodny”, 1933 nr 6.

³⁰ Tamże.